

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopis

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravišstvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. —
za pol leta . . . 5 "
za četrt leta . . . 2 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 10 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna šte. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Rokodelstvo v srednjem veku.

I.

V novi tolikanj hvalisani dobi sicer nobenemu stanu rožice ne cvetó, vendar pa je stan rokodelcev in raznih delavcev najbolj usmiljena vreden in človekoljubi si nekaj let sem belijo glave, kako bi se dal ta žalostni stan zboljšati in kako bi se rokodelcem zopet pomagalo na noge. Pa to prizadevanje nima pravega uspeha, her hočejo brez ozira na razvoj in na dejanske razmere rokodelcev njihov stan zboljšati po mislih in načelih, ki se rodé v glavah nepraktičnih ljudi. Kdor hoče rokodelstvo uspešno prestrukturirati, mora poznati zgodovino njegovo, ktera mu kaže načela, po katerih se ima rokodelstvo vsled spremenjenih okoliščin vravnati. V „Germaniji“ neki dr. Meyer piše to zgodovino, ki bode gotovo zanimala tudi naše rokodelce in sploh vse, katerim je stan rokodelcev in delavcev sploh pri srcu. Pono-vitev starih cehov (cunftov) je sicer nemogoča; rokodelstvo v srednjem veku in njegova osnova bila je v tesni zvezi z vstanovo meščanstva. Odkar so se pa samostalna mesta pogubila v državi, in meščani premenili v državljane, morajo se raztegniti tudi cehi. Tega ne zahteva samo politična zamenja mesta z državo, ampak tudi premenjene zadeve kupčijske in trgovske, vsled katerih je nemogoče, da bi bilo rokodelstvo na majhno okrožje omejeno kakor nekaj.

Dr. Meyer iz zgodovine dokazuje, kako si je rokodelstvo po hudih bojih po mestih pridobilo svojo veljavo. Ko so se po občnem preseljevanju narodi za trdno naselili, služili so

si svoj kruh le s poljedelstvom. Zemlja je bila lastnina plemenitnikov in duhovnikov, katerih podložni so bili poljedelci. V šestem stoletju so se od teh ločili domači podložniki, ki so stanovali v hišah gospodov svojih in zanje opravljali razne, med temi tudi rokodelske posle. Okoli gradov in duhovskih hiš nastali so trgi in v 10. stoletju mesta, kjer je posebno veliko takih domačih podložnikov ali poslov stanovalo. Skupne zadeve zbudile so pri njih željo tesnejega zedinjenja. Komaj pa se je to zgodilo, jeli so jim po državnih postavah delati razne zapreke. Karl Veliki prepovedal je l. 799 prisežne zarotbe obrtnijskih društev, bratovščine (Gilden) imenovanih, ktero ime se je pozneje dajalo le družbam kupcev, družbe rokodelcev pa so se imenovale cehi (cunfti.) Pa te prepovedi bile so brez uspeha. V mestih so se jeli rokodelci ločiti od poslov, in pogostoma so tudi rokodelci plemenitih posestnikov z dežele zahajali in se naselovali po mestih. Prebivalci takih mest so se sčasoma gospodarstva plemenitnikov otresli, postali so svobodni ljudje in v 12. stoletju se je vstanovil izrek, da mestni zrak človeka osvobodí, to se pravi, da podložnik, ki se je z dežele preselil v mesto, postal je svoboden in ga nihče ni smel tirjati nazaj, če je leto dni bival v mestu. Odtistihmal se svobodni ljudje rokodelstva več niso sramovali in kmalo se je pričel hud boj med rokodelci in mestnimi gospodi.

Ti so bili s prva od cesarja ali škofa v mesto poslani vitezi in meščanski zemljaki, patriciji. Ti so skupno vladali mesto in naposled so se vitezi čisto pogubili v družinah patricijskih. Drugi prebivalci bili so posli patricijev in pa rokodelci, ki so se v cehih ze-

dinili in so kakor dandanes delavci zahtevali političen vpliv in pravico v zadevah mestnih govoriti in določevati.

Do konca 12. stoletja gospodarili so po mestih mestni sveti, nekaki odbori patricijskih prebivalcev. Ti sveti so pospeševali obrtništvo, dohajajočim rokodelcem zidali hiše, suknarnice, mesnice, valjavnice itd., od katerih so jim rokodelci plačevali zmerno najemščino in jim pomagali tudi v vojski. Med rokodelci vladala je sicer obrtniška svoboda in popolna enakopravnost, vendar pa niso mogli pridobiti zemljišč, dasi so bili mnogi med njimi jako premožni. Posebno premožni in veljavni so bili suknarji, ki so na Nemškem že l. 1100 osnovali svoj ceh.

Ker je vladala obrtniška svoboda, hoteli so rokodelci s tem združevanjem varovati svoje rokodelstvo, katerega nihče ni smel opravljati, če ni bil ud dotičnega ceha. To je bil vzrok, da so se morali vsi rokodelci v te ceh vpi-sati in da se je moral vsak ud hoté ali nehoté podvreči sklepom večine. Če je kako rokodelstvo štelu premalo udov, da bi bilo osnovalo lastno družbo, zedinili so se z udi kakega drugega ceha. Ti cehi, ki so bili s prva osnovani na zgolj verski podlagi, obračali so svojo skrb na skupne zadeve ter so bili od mestnih gospod neodvisni. Da bi imeli več moči in veljave, sklepali so razni cehi enega mesta med seboj še tesneje zvezo in so imeli pogostoma zdaj v tem, zdaj v enem kraju svoje obrtniške shode, katerih so se vdeleževali tudi cehi sosednih mest. —

Ti združeni cehi jeli so kmalo, kakor dandanes delavci, zahtevati politično ravnopravnost, t. j. pravico, vdeleževati se mestnih svetov in

Vladika Matej Ravnika v slovstvu slovenskem.

3. Ravnika je pomogel, da je Metelko tako naglo prišel iz Gorjan, kjer je bil l. 1814 za duhovnega pomočnika, v Ljubljano za stolnega kateheta, l. 1815 v duhovščino za hišnega gospodarja in duhovnega voditelja, in l. 1817 za slovenskega učitelja. Radi bi bili to službo nekteri naklonili Vodniku, toda bil je nekaj že v letih, nekaj pa še v zameri. In prav Ravnika je menda naklonil Metelkoti k vstanovitvi nove abecede po pravilih Kopitarjevih. Oznanil jo je bil vsaj l. 1817 v Zgodbah sv. pisma (IV. D. str. 324. 325.), in bilo je l. 1820, da so v ta namen sošli se na Dunaju Dobrovský, Kopitar, Ravnika, Metelko, Kalister, Šlakar — in posvetovali se o napravi edinega slovenskega in celó občnoslovanskega pravopisa (vid. Življ. Ravnika. l. 1845).

Kako je pisal slovenski Ravnika, je na tanko razvideti na pr. iz predgovora „Zgodbe sv. pis. d. l. 1815“, kjer piše med drugim o jeziku ali besedi:

„Če v kakšino besedo v teh bukvah zadene, de je precej ne vumeste, nikar berž ne recite, de je izmišljena: poprašajte koga drugjiga. Krajnske so vse, in tu ali tam po Krajnskem domá. Pač redka ktira je nova, pa lohka vumeti. Ves krajnski jezik bi mi obožali, ako bi nobena beseda v bukve ne smela, če le v kaki vasi ni domača. Nektire besede so bol po Gorenskimi, druge po Dolenskim ali po Notrajskim v navadi. Zakaj bi mogla le Gorenska, Dolenska ali Notrajska obvelati? Nismo vsi Krajnci? Pa, reči po pravici, nisim jih besedí veliko jiskal nê po Gorenskimi nê po Dolenskim, ampak po svojim sim pisal, kakor sim jih se nekada v svojimu kraju pastir še naučil. Torej pa tudi mislim, de me bote otroci in pastirji od vučenih veliko bôl vumeli. Od otrók in mladenčov svojiga kraja sim si tega svést. Vi imate še bol nepokaženo Krajnsino; vučeni radi Nemšino, Latinsino ali Láhovšino vmes brodiyo, in tudi clo krajnsko besedo tako po ptuje stavijo, de praviga Krajnc všesa bolé! Večidel pravijo po kmétih takim, de prevučeno govore. Drugim, ktiri se lepši Krajnsine derže, pravimo, de jo po domače

povedó. Pa tudi med kmečkimi ljudmi je že veliko zbrodene Krajnsine, in clo kmet se sčasoma te kolobóce tako pervadi, de misli prav lepo povedati, če postavim namest: sim spoved opravi, reče, sim spoved dolj položil. Skorej bi ga vprašal, kam jo je položil, na tla ali pod klop? Ta kolobóca ves krajnski jezik obruzdá, in ga ptujim slovincam perostudi, in Krajncu po nedolžnim v zaničovanje spravi. In če pojde tako, nas bo tako deleč ta kolobocja perpravila, de ne bomo zadnič znali ne Krajnskiga ne Nemškiga. Vam na čast tedaj, ljubi moji mladi Krajnci! sim se tiste zbrodene Krajnsine ogibal. Nê le mí Krajnci, šedeset milijonov ljudí govori slovenski jezik, in vsim pridejo naše bukve simtertje v roke, in gerdo je, jélite, če nam očitajo, de smo Krajnci vso besedo skazili? Torej vsaki pametni Krajnc more sam želeti, de se v bukvah sej čista Krajnsina perhrani. Res je scer, te moje bukve niso zavolo Krajnsine, ampak zavolo lepiga navuka pisane. Pa, kdo nima raji, de se mu koščik tudi beliga kruha iz lepe rute po perilu, kakor iz vmazane nagnusne cunje podá? Jélite, otroci! še jedli bi ga nê? Ravno tako spak-

glasovati, da bi na ta način zboljšali svoje socialne razmere in zlasti dosegli pravičnejšo razdelitev davkov. Patriciji so še le po hudih in dolgih bojih odjenjali, ki so trajali v 14. in 15. stoletji; toda koncem 15. stoletja zmagali so povsod rokodelski cehi in so ali s patriciji združeni gospodovali ali pa so patricije čisto izpodrinili, tako da je bilo meščanstvo čisto odvisno od njih in da noben ni postal meščan, kdor ni bil ud kakega rokodelskega ceha. Vlada državana jim je sicer nasprotovala in cesar Fridrih II. jih je 1. 1232 celo odpravil; pa rokodelski cehi s Hohenstaufi niso le ne umrli, ampak so trajali še dalje kakor staro nemško cesarstvo, kar jasno priča, da socialne naredbe so stanovitnejše od političnih.

Pa kmalo se je v cehih pričel razpor in boj med mojstri in pomočniki. Komaj je vsled cehov rojeno meščanstvo premagalo stare patricije, pričel se je boj med cehi in pomočniki, ki so naposled zmagali in povzročili premembo starih cehov. Ni pa brez pomena, da med tem notranjim bojem je rokodelstvo najbolj cvetelo.

Jugoslovansko bojišče.

En mesec že trpi vojska med Srbi in Turki, pa ni je bilo še tako odločilne bitve, da bi se moglo zanesljivo reči, ktera stranka je na boljem. Turki so bili sicer za boj bolje pripravljeni kakor se je mislilo, in se krepko ustavljajo, a Srbije vendar ne morejo v eni sapi zadušiti, kakor se jim je sanjalo. Njihova vojna sicer ni ravno majhna, a nezmožna je, kakor njihova politika in se odlikuje močno s požiganjem in nečloveškim klanjem. Pa tudi Srbi so se prepričali, da se samim pogumom sovražnik ne premaga. Vojaki srbski so hrabri, a premalo izurjeni in general Černajev je neki rekel, da se bodo morali še 3 mesece v taboru uriti, preden bodo Turka mogli uspešno prijeti. Zlasti vojakom druge in tretje vrste primanjkuje še izurjenosti in se morajo v deligradskem vtrjenem taboru še le vaditi. Tudi jim je primanjkovalo častnikov, katerih so pa nedavno iz Rusije dobili okoli 200, med katerimi sta tudi generala Fadejev in Mitričevič. Prvi prevzame poveljništvo čez čete prostovoljcev, ki jih je okoli 10.000; drugi pa poveljništvo armade drinske. Tudi oprava in oboroženje je bilo sprva slabo, a zdaj se vedno zboljšuje in dan za dnevom dohajajo nove puške iz Berolina čez

Rumunsko; došlo je tudi 12 v Švici kupljenih kanon, ki se od zadej nabijajo.

„P. L.“, piše, da so Turki 30. julija Srbe pri Grmadi v beg zapodili, in iz Belgrada se 2. t. m. telegrafuje: Turki so pri Grmadi vdrl v Srbijo in v okraju knjaževaškem strašno razsajajo in v cerkve streljajo. Čerkezi so vredjeni v čete in s petrolejem požigajo vasi.

Čolak Antič ima povelje zasesti cesto, ki pelje iz Novega Pazara v Novi Varoš ter odstriči Bosno in Hercegovino. Glavni kraj na tej cesti je Sjenica, ki jo hoče Antič v roke dobiti. Res je vzel že neki Grič, s ktereга bode mesto bombardiral. Tudi Alimpiču se je zaukazalo, da se vzdigne proti Serajevu, kamor bode skušal priti tudi Čolak Antič.

Iz Carigrada se poroča, da Ejub paša je pri Gurgusovcu napadel Srbe in jih po 7urni bitvi zapodil v beg, potem pa da se je na zemlji srbski zedinil s Sulejmanom-pašo.

Knez Milan je v Deligradu, general Černajev pa pri Knježavcu, kjer vsaki dan pričakujejo bitve. Bog daj, da zmagajo Srbi, ker bi uboga dežela sicer že silno trpela pred grozovitimi turškimi druhalmi.

Pri Zajčaru se od 1. t. m. tolčejo. Turki hočejo s silo priti čez reko Timok, Srbi pa se jim krepko ustavljajo.

Muktar paša je hotel iz Trebinja na pomoč hiteti Bileku, ki je pred Črnogorci v nevarnosti, česar pa ni mogel izvršiti, ker so se Črnogorci pri Trebinju že nastavili. Tudi so pretrgali zvezo med Mostarom in Bilekom.

V Belgradu se govori, da Avstrija zbira svoje vojake pri Zemunu. Tudi se poroča, da so v Belgradu vsako noč na voglih mestnih našli nabita neka naznanila kneza Karagiorgi- viča, ki trdi, da je hotel kot prostak stopiti v vojno srbsko, da ga pa niso sprejeli. To Srbom naznanja, da bi njegovi nasprotniki ne rekli, da je roke križem držal, ko je starodavni sovražnik stal na meji srbski.

Politični pregled.

V Ljubljani, 4. avgusta.

Avstrijske dežele.

Dunajski listi, ki so nedavno priporočali združenje Bosne z Avstrijo, pišejo, da se vnanje države v srbsko-turško vojsko ne

bodo vtikale, ampak še le po kaki odločilni bitvi priporočale pomirje ali pa sklep miru. Pa temu zagotovilu nasprotujejo dejanske razmere. Istina je, da Pruska oborožuje vojno, dasi jo rešitev zmotnjave na Turškem posebno ne zadeva; istina je, da se za vojsko pripravlja vlada angleška in da vojna ruska ne daleč od meje že pripravljena stoji in čaka povelja vdriti na Turško: kako bi tedaj Avstrija mogla ostati nemarna? Ona mora biti na vse pripravljena, če hoče pri vravnavi zadev turških varovati svojo korist.

Volilci ministra **Štremajerja** so sklenili sestaviti nekaj vprašanj o ponovljenju pogodbe med Cislo in Translo in poslati jih svojemu izvoljencu, da jih jim reši. Če bi minister tega ne hotel storiti, ga bodo pa opomnili, da naj se poslanstvu odpove.

V hrvatskem saboru je Buratti bana vprašal, je li pri gospodarski pogodbi med Cislo in Ogersko varoval koristi hrvatske in je li pripravljen saboru to pojasniti? Folnegovič pa ga je vprašal, po kateri pravici si je skupni erar prisvojil pokojninske takse hrvatskih vradnikov.

Vnanje države.

Ruski poročnik Ignatiev ne bode službe svoje popustil, kakor so pisali nekteri listi, ampak je bil po poročilu „Schles. Ztg.“ v Petrograd le poklican, da caru in knezu Gorčakovu natančno razloži razmere na Turškem. Še ta mesec pa se general zopet vrne v Carigrad. — V Berolinu se boje, da bi Rusija Turkom ne napovedala vojske, ker so se prebivalci muhamedanski v Kavkazu vzdignili zoper vladu rusko. — General Fadejev je te dni z mnogimi častniki došel v Belgrad. Pravijo sicer, da je prišel zaradi smrti prijatelja svojega Šafačika, najbrže pa se bo podal na bojišče, da se prepriča, kako stoji z armado srbsko in da potem v Petrogradu o tem poroča. Z njim došli častniki pa vstopijo v vojno srbsko. V Petrogradu se govori, da bode Rusija Turčijo prisilila Bulgarskeje, Bosni in Hercogovini podeliti samostalnost. V Parizu pripovedujejo, da je car Aleksander poročniku turškemu rekel: V Bulgariji doprinešene grozovitosti so vam odvrnile sočutje Evrope; nikdar pa Turčija ne bo pogrešala sočutja in prijateljstva mojega, če bo s kristjani lepše ravnala.

Evropska hoče od Turkov zahtevati natančen obrok, do ktereга imajo njena

drána beseda še taki lepi navuk, če vam nê, pa drugim slovencam, perskúti. Ravno za to, ker je lepi navuk meni in vam le toľko perserci, tud mislim, de ga moremo v lepo, čedno besédo obleči.

Nektiriga izrečovanja pa tudi ne smem tajiti, de res po Krajnskím ni kaj navadno, postavim, kadar pišem: te bukve zbravši bom kmalo druge dobil, namest reči: po tem, kadar bom te bukve zbral, bom kmalo druge dobil. Jurja življenje mi otévšiga bom z vsim preskrbel, namest reči: Jurja, ktiri mi je življenje otel, bom z vsim preskerbel. Andreju toľko hudiga prebivšimu se bółj zdaj godí, namesto reči: Andreju, ktiri je toľko hudiga prebil, se bółj zdaj godí. Take izrečovanja, pravim, res niso kaj zlo po Krajnskím v navadi. Pa v duhu so krajnskiga jezika, tako govoré vsi drugi slovinci, tako so naši krajnski spredniki vsi govorili, kar se iz starih nekajnih krajnskikh bukev pokaže, takó je sveti Ciril pred devetimi vekmi ali devet sto letmi že pisal v našem jeziku. Tako govoré in pišejo še zdaj kmalo unkraj Štajerskiga. Tako so zadnič sploh začeli pisati tudi po Koroškím in

po Štajerskím; in povsod je to prav, zakaj bi le nam Krajncam ne bilo? Krajnska beseda se tako grozno lepo okrajša, in kar je še več vredno, je dobičik, de bomo sčasama tudi drugih slovincov bukve lohka vumévati, in naše oni. Iz Pemsckiga, iz Duneja, od vsih krajov nas Krajnce hvalijo zavolo tega. Zakaj bol skerbé drugi slovinci za nas in naše besede lepoto, kakor mi samí za-se. Ni kaj lepo to, pa res je. Pa zmiraj ne smé biti taka. Vsaki narod, kadar se začne nekoljko otesávati, začne to per svoji domači besedi, de jo očédi. Ako tedaj tudi mi tako storimo, ktiri pametni Krajnc bo marnje delal? Tega braniti se pravi Krajnce v nič tlačiti, in pot jim do véči vuma zapérati. Mene tega Bog vári! Ne le vam, otroci in mladenčí! ampak tudi odrášenim Krajncam sim to le hotel povedati (str. III—VIII).“

Koj po vladi francoski ter žalostni osodi Vodnikov tako krasna pa ponosna beseda! Po njem se je ravnal Metelko s svojimi tovarši in učenci, in kakor so prej prehudo nemškutarili, tako so odslej jeli preveč trebiti in slovenariti. In na to méri Prešernova „Nova pisarija“ v Čbelici (II, 30—37) na pr.: „Če hočeš kaj

veljati, pisar; besed se ptujih bój, ko hud'ga vraga; debelo po gorjansko jo zarobi; tri leta idi v rotarske Aténe; med pastirje, kmete, sredi kozarjev; kar v bukvah je natisnjeniga, upije, to, bratec, med učene gre lingviste, in priča od jezika lepotije; Slovenci bodo brali bukve čiste, častili pozni bodo nas narodi itd.“ In z ozirom na malo navadne deležnike spustil je Prešern (Čbel. III, 19.) Ravnikarju sršena — češ — poptujčvavcu: „Gorjancov naših jezik poptujčvavši — Si kriv, de kolne Krajnc molitve bravši!“ —

„Trotz dieser Ausstellung, pisal je pa učeni Mat. Čop (r. l. 1797, u. 1835) v že omenjenem delu, kann nicht geläugnet werden, dass, wenn die Bildung der krainischen Schriftsprache hinsichtlich der grammatischen Richtigkeit und lexicalischen Reinheit seit einigen Jahren bedeutende Fortschritte gemacht hat, man dieses, nebst Kopitar und Vodnik, vorzüglich Hrn. Ravnikar und seinen Nachfolgern, unter denen sich durch Sprachgediegenheit vorzüglich der Prof. Metelko und die Hrn. Potočnik und Zalokar auszeichnen, und der von jenem erwirkten slowenischen Lehrkanzel

zahtevanja rešena biti. Ob enem se nadaljujejo priprave za vojsko. — Zbornica toži 4 bivše ministre.

Grški prostovoljci so v Tesaliji pričeli boj s Turkom. Kralj hiti domov in je Angleški neki naznanil, da bode skušal ohraniti mir, vendar mu pa mora Turčija zato kaj dati, n. pr. otok Kandijo (Kreto). Angleški vladi to gotovo ni po volji, ker bi ta otok najraje za se pridobila. Pa kralj grški se je gotovo o vsem že dogovoril v Petrogradu.

Italijanska bo v dogovoru z drugimi vladami Turkom in Srbom priporočila konec storiti vojski, da se na podlagi od držav nasvetovanih pogojev sklene mir. Mogoče pa je, da se bo po kratkem pomirju vojska še le prav pričela.

V Angleškem parlamentu se je te dni vršila razprava o zadevah na Turškem; Disraeli in Derby nista nič novega povedala; rekla sta, da vse vlade so v tem složne, da naj se nihče v boj med Srbijo in Turčijo ne vtika. Tudi sta za ohranitev dosedanjega stana, vendar pa sta javno pripoznala, da je treba nekterih preuredb. Liberalna ministerstvu nasprotna stranka je hudo grajala ministre zaradi njihove prijaznosti do Turkov, pa nezapupnice ni nasvetovala. Večini parlamenta se ni zdelo pripravno ministerstva spremeniti v sedanjih okoliščinah, v zbornici poslancev se je pa osnoval poseben odbor, ki bo strogo čul nad Turkom prijaznim ministerstvom. Naši Turki trdijo, da angleško ljudstvo vse gori za Turke, pa imelo je že več shodov, kjer se je odločno potegnulo za zatiranje kristjane. Tudi se snujejo ženska društva, ki hočejo oporekati zoper to, da bi se podpirali Turki, ki žene skrunijo in otroke more.

Domače novice.

V Ljubljani, 5. avgusta.

(Občni zbor banke „Slovenije“.) Odločit osodo banke „Slovenije“ zbralo se je 47 delničarjev, ki so zastopali 772 delnic. Podpredsednik gosp. Debevec prične zbor z naznanilom, da mu ni prav dobro, toraj ni v stanu voditi zborovanja; naj si skupščina izvoli izmed sebe predsednika za ta zbor. Z večino glasov se na to izvoli gosp. P. Grasselli. Ko sta izvoljena dva podpisalca zapisnika in trije skrutinatorji, pride na vrsto predlog pregledovalnega odseka,

in Laibach zu verdanken habe. Thatsache ist es, dass beinahe alle seit den letzten 15 Jahren in Krain erschienenen Bücher in sprachlicher Hinsicht die besten der früheren Periode bedeutend übertreffen. Uebertreibungen, wenn sie wirklich irgendwo stadtfinden, wird am besten die Zeit selbst ermässigen (P. J. Šafaříks Gesch. der südslaw. Lit. pg. 38).

To se je res tudi zgodilo, in „Te duce sermo viget patrius, ante rudis“ — so l. 1827 v slovo pri odhodu iz Ljubljane v latinski žalostinki Ravnikarju spričevali modroslovni učenci njegovi. In kakor Janežič v svojih slovnica, tako kaže tudi Miklosič vzorno pisavo Ravnikarjevo Slovenacm, naj jo posnemajo. — Iz tega že je razvidno, kolike pomembe nam je Ravnikar v slovenskem slovstvu, in da po vsej pravici zasluži, da se dostojno obhaja stoletnica njegova po krajih slovénskih. Bodi v ta namen — spis moj posvečen!

V Ljubljani 31. julija 1876.

Istinič.

obstoječ iz treh točk: ali 1.) doplačilo na delnice, ali 2.) stopljenje s kako drugo banko ter prodaja kupčije, ali 3.) razdruženje, t. j. likvidacija.

Gosp. Jerič prebere poročilo pregledovalnega odseka, iz katerega je razvidno, da je banka imela do zdaj zgube že nad 15.0000 (letos zopet od 1. januarja do 1. julija že okoli 6000 gld.), da odštevši doplačilo, katero bi imelo še priti, ni zdaj premoženja več ko 18.000 gld. Tedaj ni drugega, kakor da se doplača še ostalih 90 gld. na delnice ali pa da banka neha. Dr. Jan. Bleiweis poprime besedo in naslanja se na znani slabi stan banke pravi, da je to bolnik, ki mora umreti, čemu bi se z dragim denarjem mu daljšalo življenje za par dni! Da bi bilo kdaj bolje, tega se ni nadjati po dosedanjih skušnjah; zgubljena je glavna reč — zaupanje. Kako je do tega prišlo, je vsakemu znano. Tujci so nas goljufali, mi pa nismo nič razumeli. Besede „likvidacija“ se ni treba posebno bati, ker ni tako strašna. V kratkem času bo vse razmotano. Ča bo potem treba še kakega doplačila, no! se bo pa plačalo, a razložek je, ako se prostovoljno denar tje meče, ali pa se kdo k doplačevanju sili. — Slednjič stavi govornik predlog, naj se družba razdruži in banka likvidira ter voli odsek, ki naj to likvidacijo izvrši.

Predsednik opomni, da je prvi na vrsti nasvet o doplačanju, o tem se bo najprej glasovalo in če pade, potem pride na vrsto predlog gospoda dr. Bleiweisa.

G. Klun povdarja, da v tem so vsi delničarji ene misli, da se banka kakor hitro mogoče dá iz rok. Vprašanje je le, kako bi se to za delničarje najugodnejše zgodilo. G. predgovornik misli, da po likvidaciji. On pa meni, da bi se na drug način več rešilo; če se sklene likvidacija, ne bomo imeli ničesa prodati, ker preneha koncesija, ki bi se sicer lahko prodala morda za 20 do 25000 gl. Tudi bi za organizacijske stroške ne dobili nobenega povračila. Dalje bi se zavarovanci branili plačati zastale dolgove, treba jih bo tožiti, kar je sitno in drago, banka bi tudi tukaj nekaj tisuč gld. zgubila in delničarjem odide 70 do 80.000 gl., ktere rešijo, če banko prepusté komu drugemu. Tudi likvidacija ni tako lahka, kakor si jo nekteri domišljujejo, ki menijo, da bo v treh mesecih reč razmotana. Pač bodo zavarovanci oddani kakšni drugi banki, ki bode vesela, da se število zavarovancev naenkrat pomnoži za toliko in toliko tisuč, a rešiti bo treba še veliko drugih reči, kar bo stalo veliko denarja, katerega bodo morali plačati delničarji, ker je bankina denarnica prazna, in z likvidacijo prenehajo vsi dohodki. Trditev, da si bode likvidacijski odbor pomagal z denarjem, ki ga od dolžnikov iztirja, ne velja, ker to ni lahka reč, in če bi se dali dolgovi tako lahko iztirjati, kakor nekteri mislijo, bi banka ne bila v takej zadregi. G. Klun tedaj meni, da naj se v načelu sklene doplačilo, upravnemu svetu pa naj se naloži, da nemudomu stopi z društvi ali bankami v dogovor, ki bi hoteli „Slovenijo“ kupiti.

Zlasti naj bo njegova skrb, da kakor hitro mogoče proda podružnice na Dunaju, Českem, Gališkem in Ogerskem, da iztirja zastale dolgove. Na ta način bi se zadeve bankine polagoma razmotale in banka bi se morda prav dobro prodala, preden bi bilo še delničarjem treba vplačati vsih 45 odstotkov.

Po nekterih opazkah prišlo je na glasovanje vprašanje, ali naj se sklene doplačilo, ali ne. Za vplačanje je bilo oddanih 210 glasov, zoper vplačanje pa 562.

Za tem se je glasovalo v predlogu, da naj se sklene razrešitev društva, ki je bil s 589 glasovi proti 11 sprejet. Volil se je tedaj odbor, ki ima to reč v roke vzeti in ki pravilno obstoji iz 3 udov upravnega sveta in 3 delničarjev. V ta odbor so bili izvoljeni iz upravnega sveta: gg. Debevec, Pakič, Potočnik, izmed delničarjev pa: gg. Jerič, Schollmayer in Vilhar. Ta odbor bo imel v nekih tednih sklicati nov občen zbor delničarjev in jim poročati, po katerem načinu se bode likvidacija vršila.

Tako je po kratkem životarenji pokopan zavod, katerega smo si osnovali Slovenci kot zastavo boljših časov, in kar je najbolj žalostno, propad njegov je mnogo ljudi potegnil za sabo, mnogim vsekali hude rane. Iz naših revnih dežel je šlo zopet veliko veliko tisučakov na tuje in nazaj jih ne bo več. Hud je ta materijelni in moralni udarec, ki je zadel večinidel nekrive po zviti vnanjih goljufih in — kar moramo priznati — kolikor toliko tudi po naši lastni nevednosti in neznaidenosti v tej stroki. Nekoliko so pripomogli tudi slabi časi in druge neugodne prilike, pa naši politični nasprotniki. Bogatejši smo po tem le za novo skušnjo, ki nam pa ne more koristiti, kajti kdaj bomo dobili enako lep domač zavod, kakor je bila „Slovenija“ brž po svoji ustanovitvi? Menda nikoli ali vsaj tako hitro ne. Tužna majka Slava!

(Pri kiparju g. Ozbiču) v Bežjemgradu nasproti sv. Krištofa je videti prelepa prižnica iz marmorcementa, ki jo dela za farno cerkev v Loki. G. Ozbič je dozdej iz marmorcementa naredil 16 oltarjev in 4 prižnice, a kdor prva njegova dela primerja s sedanjimi, bode pripoznal, da g. Ozbič v svoji stroki silno napreduje. Prižnica je osnovana v gotičkem slogu in izdelana jako okusno. Marmelj je dobro zadet. Krog in krog ima podobe Zveličarja in 4 evangelistov iz portlandskega cementa, ki je bel kakor kararski marmelj. Ravno iz tega cementa naredil je za omenjeno cerkev tudi nad 5 čevljev visoko podobo naše ljube Gospé presvetega srca. Komur je za povzdigo domače umetnije kaj mar, naj si ogleda omenjene reči, ki bodo stanovitne, kakor bi bile narejene iz kamna in imajo primeroma jako nizko ceno. Zlasti to svetujemo tistim, ki hočejo za cerkve, kapele itd. kaj novega omisliti.

(„Turški list“) zopet skuša glosirati „Slovenca“ in sicer zaradi članka, ki govori o razmerah na Českem. Zavračati ga v tem obziru bi bilo prazno delo, zamorec se ne dá umiti, da bi bil bel. Čudno pa je, da „Slovenca“ imenuje malega klerikalnega Davida, sebe pa ustavovernega velikana Golijata. Ali mu ni znano, da je David premagal in ubil Golijata, ne pa Golijat Davida?

(Program besedi.) ktera bode v nedeljo 6. t. m. na čitalniščnem vrtu na korist čitalnišnega in „dramatičnega društva“ kapelnika gospoda Anton Stöcklna: 1. Jenko — „Šta čutiš“, poje moški zbor. 2. Verdi — Velika arija in duet za bariton in bas iz opere „Ernani“, pojeta gospoda Josip Noll in Gécely. 3. Haydn — Prvi del simfonije G-moll za 4 roke na glasoviru, igrata gospoda Schulz in Stöckl. 4. Koch — „Govoričenje“, humorističen oktet. 5. Koschat — „Pozdrav domovini“, kvartet, pojó gospodje Medén, Stöckl, Schulz in Gécely. 6. Storch — „Zbor lovcev“ s spremljevanjem glasovira, poje moški zbor. 7. Stöckl — „Andante“ iz sonate III. za dvoje gosli in glasovir, igrajo gospodje Schulz, Schinzi in Stöckl. 8. Koch — „Pevčeva pesem“. Tenor solo s spremljevanjem glasovira, poje gospod Medén. 9. Förster — „Svèt“, kvartet, pojó

gospodje Medén, Stöckl, Schulz in Gécclj. 10. Zajc pl. — „Pesem hrvatskih dijakov“, poje moški zbor. — Začetek ob 8. uri zvečer. — Vstopnina 25 sold.

Razne reči.

— Duhovske spremembe. V lavant. škofiji: Č. g. Jož. Horvat je imenovan za župnika v Širjah. Č. g. Ivan Jakopina pride za 2. kaplana v Šmartnem pri Slov. Gradcu. Na novo je vmeščen č. g. Mart. Karba za kaplana pri sv. Janžu na dravskem polju.

V ljubljanski škofiji: Duhovnija Krka je podeljena č. g. Antonu Klemenu, fajmoštru v Slemškcu.

— Mladi Dragotin Lipold, doktor zdravilstva, je prostovoljno odšel v Beligrad srbskim ranjenim junakom v pomoč. Živijo!

— Ljubibratič, ki je bil dozda v Lincu interniran, je obrnil se na Dunaj s prošnjo, da bi ga premestili na kak drug kraj, ker linško podnebje škoduje njegovemu zdravju; to je dokazal z zdravniškimi spričevali. Vsled te prošnje so ga zdaj poslali v Gradec, kamor ga je nek uradnik spremil. V Lincu je živel s svojo soprogo v nekem hotelu bolj zá-se, k čemur se je zavezal s častno besedo.

— Osman paša, ki so ga Črnogorci vjeli, je rodom Madjar. L. 1848 se je pod Bemom bojeval zoper Avstrijo in je z njim vred prestopil mejo turško. Tam se je poturčil in najprvo opravljal posel profesorja na vojaški akademiji v Carigradu, kjer je podučeval tudi cesarske prince. V krimski vojski postal je bej in opravljal korespondenco med turško, francosko in angleško vojno, po vojski pa je postal paša.

— Nova cerkev v Fravhajmu je bila 30. julija od mil. g. knezoškofa vpričo 14 duhovnikov in več kot 3000 ljudi slovesno posvečena.

— Čitalnica črnomaljska bo napravila na „grajskem vrtu“ kegljanje na dobitke, katero se bo pričelo v nedeljo 6. avgusta in bode trajalo celi teden (po okoliščinah tudi 14 dni). Pri početku in sklepu kegljanja bode „tombola“ in petje, zvečer pa ples. Neudje imajo pri kegljanji iste pravice, kakor udje. Serija velja 20 sold. — K obilni vdeležbi uljudno vabi odbor.

— V Belatincih na Prekmurskem, kakor piše „Sl. Gosp.“, razsajajo Madjari že med tamošnjimi kot jagnjeta pohlevnimi Slovenci. Učitelja J. Murkoviča, rodom iz Slov. Štajerja, so te dni preiskovali in ga hoteli zapreti, češ, da je slovansk rogovilež in ud srbske omladine. Vrli učitelj se je zoper tako natolcevanje pri ministerstvu pritožil.

— Umor. Blizo Rogatca imajo tudi vstaše, pa ne zoper Turke, ampak zoper tatove, pa ne hrvatske, ampak štajarske, ki faro sv. Roka iznemirujejo. Cela družba šteje 12 dobro izurjenih uzmovičev. 15. julija so prišli k posestniku K. na rop in mu blaga pobrali, kolikor so ga nesti mogli. Posestnik nesrečo zapaživši zgrabi za samokres ali pištolo in hiti za tatovi. Ko jih dojde, hoče med nje ustreliti, pa pištola se ne sproži in v tem hipu ga tolovaji zgrabijo in ubijejo. To je v pol letu drugi umor. — Imamo sicer v Rogatcu žandarjev, piše se, pa teh skoro nikoli ni nikjer videti. Zato se moramo sami na lastne moči zanašati in se orožati, da si ohranimo imetje in življenje pred napadi drznih tolovajev!

— Pohišni prodajavci (Hausirer). „Wien. Ztng.“ naznanja, da polajšanje po § 17. postave za pohišne prodajavce vživajo le tisti

prebivalci iz kočevskega, ribniškega in poljanskega okraja, ki so bili kot podložniki dotičnih grajščin od l. 1814.—1849 vrsteni v politični okraj kočevski, ribniški in poljanski. Tisti pa, ki so se še le pozneje pridružili k omenjenim okrajem, kakor Stružani, tega polajšanja ne uživajo.

— Hrvatje, na nogel „Vienac“ poroča, da je letos na gimnaziji v Zagrebu dijakov bilo 600, in učiteljev 22, in da bode vsakako treba napraviti drugo gimnazijo. Da raste vseučilišče, je to prav naravno. — V Ljubljani godi se narobe. Leta 1866 štela je gimnazija brez vnanjih učencev vseh skupaj 608, in l. 1876 na koncu samo 378. Koliko nazadek v devetih letih! — Izvješče gimnazije zagrebške ima v sebi razun šolskih sporočil „Život i djela V. Babukića“, spisal prof. T. Smičiklas. Veseli tudi Slovence, da se priznava po smrti Babukića velika zasluga v jugoslovanskem slovetstvu, katero so drzno mu odsekali nekateri mladiči; žalosti pa nas, da poročila iz srednjih šol po Slovenskem ne prinašajo več znanstvenih sestavkov slovenskih. Kam to méri, naprej ali nazaj?

— Kaj je bankrot ali konkurs, je razlagal Indijan, ki je bil po nekem judu ogoljufan, svojim ljudem takole: Če hoče kdo nagloma z malim denarjem veliko pridobiti, osnuje kupčijo, nakupi kolikor mogoče blaga na upanje, a ga potem kolikor mogoče hitro poproda po kakoršni koli ceni, da je le denar; vrh tega naredi še dolgove, kolikor more. Ko je na ta način spravil n. pr. 20.000 gld. skup, vzame in poskrije 19.995 gld., 5 gld. pa nese k sodniku. Ta skliče upnike, obdrži sam 4 gld. za stroške, 1 gld. pa razdeli med upnike. Dolžnik pa se jim s svojimi 19.995 gld. lahko v zobe smeje. — Kako bistroumni so Indijani!

— Dobro ime. Nekdo, ki je bil v Fildelfiji pri razstavi, pripoveduje, da je videl na vratih velike hiše tablico z napisom: Tukaj se oddajajo sobe po različni ceni. „Judom in Berolincem pa ni treba popraševati po njih.“ — Tedaj so Prusi in judje tudi v Ameriki že dobro znani.

— Veliki račun. Kralj saksonski prišel je v angleško mestice in ostal v gostilnici, ki

je bila najbolja. Drugi dan mu izroči oštir račun; bil je 6000 tolarjev. Kralj pokliče mestnega župana, mu da 6000 tolarjev in reče: „Plačajte s tem oštirja pošteno, kolikor more zahtevati. Ostalo porabite za mestne reveže.“ Oštir dobil je 100 tolarjev, revežem pa je ostalo 5900.

Umrli so:

2. in 3. avgusta. Jožef Penčar, vojak na odpuštu 27 l., v boln. za jetiko. Kat. Debevc, gostačevka, 51 l., v boln. za prehlajnejem v črevah. Marijana Terdina, gostačevka, 36 l., v boln. vsled oslabenja. Polde Smolič, vrad., 24 l., za jetiko. Neža Sedaj, samica, 72 l., za jetiko. Janez Skočnik, v posilni delavnici 40 l., za jetiko.

Eksekutivne dražbe.

Štajarske.

7. avgusta. Simon Ambrož pri Mariji snežni 2800 gl.

8. avgusta. Blaž Krvišek v Sromljah 1005 gl. Janez Bartole v Blatnem 1932 gl. Fr. Lapuh v Glogovembrodu 2135 gl.

9. avgusta. Marija Vas v Vrbju 3525 gl.

10. avgusta. Mat. Plevnik 3535 gl. v Konjicah (3). Fr. Drugovič v Črnovcu 555 gl. in Ant. Levak v Artiču 4590 gl. (3).

Telegrafične denarne cene 4. avgusta.

Papirna renta 65.85 — Srebrna renta 69.15 — 1860letno državno posojilo 114.50 — Bankine akcije 856 — Kreditne akcije 124.60 — London 124.10 — Srebro 102.10 — Ces. kr. cekini 5.91 — 20frankov 9.85 1/2.

Natečaj

za službo sluge čitalnice ljubljanske.

Oddati je služba sluge čitalnice ljubljanske za mesečno plačo 84 gld. Prošniki za to službo naj svoje pismene prošnje čitalničnemu odboru izroče do

15. septembra l. 1876.

Službene dolžnosti poizvedo se pri društvenem tajniku. (41—1)

Od odbora narodne čitalnice.

V Ljubljani dne 1. avgusta 1876.

C. k. priv. Riunione Adriatica di Sicurtà v Trstu.

Podpisano vodstvo si jemlje čast naznaniti, da, ker je gospod
Ed. Terpin zastopstvo njegove

glavne agencije za Kranjsko

odložil, je

gospodu inspektorju Franc pl. Toscarini-ju
zdaj v Ljubljani,

izročeno začasno vodstvo imenovane glavne agencije, in vabi vse p. n. interesente, naj bi se obračali do njega v pisarni glavne agencije na Starem trgu h.-št. 21, I. nadstropje.

V Trstu 2. avgusta 1876.

Ravnateljstvo

c. k. priv. Riunione Adriatica di Sicurtà.

(42—1)